

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА СОРТИ РОСЛИН В УКРАЇНІ

Одним із об'єктів правової охорони права промислової власності є селекційні досягнення: породи тварин і сорти рослин. Порядок набуття прав на сорт рослин та охорона прав селекціонера в Україні достатньою мірою врегульовано законодавчими, нормативно-правовими та науково-методичними актами. Однак, існує чимало гострих проблем, що залишаються не вирішеними і продовжують наносити серйозну економічну шкоду українським правовласникам.

Зазвичай великі корпорації, подаючи заявку на реєстрацію сорту, не вказують фактичного автора — такою є умова контракту/договору замовника із авторським колективом. Установа, що працює над сортом, укладає договір із співробітниками/виконавцями, за умовами якого вони отримують високу заробітну плату, але в майбутньому не мають претензій до роботодавця щодо виплати авторської винагороди за сорт.

Є інший варіант, коли із автором наперед домовляються, що з реалізації сорту на ринку він отримає авторську винагороду. У цьому випадку виконавець зацікавлений виконати замовлення швидко і якісно, адже як тільки сорт потрапить на ринок автору підуть відрахування від реалізації.

Часто умови авторства і фінансової винагороди з виконавцями не обговорюються, особливо, коли мова йде про співробітників установи-виконавця. Працівник створюючи сорт отримує заробітну плату. Установа подає сорт на реєстрацію, з подальшим укладанням ліцензійної угоди на використання сорту, отримує роялті але авторську винагороду не виплачує.

Виробникам насіння необхідно пройти атестацію щодо відповідності господарства займатись даним видом діяльності і мати відповідні ліцензійні угоди із власником сорту. Насінневе господарство отримує від власника інформацію про сорт і за відповідним науковим супроводом вирощує та продає насіння на ринку.

Між власником сорту і господарством можуть виникати конфлікти з приводу виплати роялті, приміром коли насіння не вдалося реалізувати. У цьому випадку необхідно вивчати умови ліцензійної угоди, де повинно бути оговорено виплату роялті – від кількості проданого

насіння, чи від кожної тонни вирощеного (розмноженого) насіння, чи за інших умов.

Продавцем може бути як власник сорту, так і насіннєве господарство чи дистриб'ютор (посередник). На сьогодні стосунки між продавцем насіння і фермером/виробником – найширше поле, де найчастіше відбуваються порушення.

Насамперед – невідповідність придбаного насіння певного сорту задекларованим ознакам по стійкості, якості та урожайності. Якщо виробник вирощує конкретний сорт, під контракт поставки відповідної сировини переробнику, а в результаті виростив не те що потрібно – конфлікт неминучий, адже умови контракту не виконуються і суб'єкти несуть втрати.

Отже, з урахуванням негативних тенденцій в насінництві, держава вживає певні заходи щодо покращення ситуації шляхом впровадження сортової сертифікації насіння та садивного матеріалу. Але виплата винагороди за створення сорту залишається проблемою самих селекціонерів, яким вже давно необхідно створити асоціацію та відстоювати свої права.

УДК 330.32

Коцюбинська Л.М.*, Гринчишин О.В., Шкорбот Т.М.

*Український інститут експертизи сортів рослин,
вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна
e-mail: Linda-215@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ СОРТОВИПРОБУВАНЬ

На державну систему з охорони прав на сорти рослин покладено завдання з формування національних сортових рослинних ресурсів, що визначають рівень продовольчої і сировинної безпеки держави. Виконання цього завдання потребує здійснення відповідних поточних і капітальних витрат на проведення науково-технічної експертизи сортів рослин.

Сьогодні в сортовипробуванні функціонує 24 спеціалізовані філії (пункти випробування), в яких працює 1214 робітників, з яких 203 кваліфікованих експертів з проведення науково-технічної експертизи, що здійснюють кваліфікаційну експертизу сортів рослин.

Однією з головних проблем, яка впливає на формування матеріальних витрат на проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин є високі темпи вибуття техніки.

Фактичний темп вибуття машин становить 8-11% на рік, що більш ніж удвічі перевищує показник оновлення парку (4% на рік). На сьогодні